

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

IV. ÚS 193/2023-62

Ústavný súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Miroslava Duriša (sudca spravodajca) a zo sudcov Ladislava Duditsa a Libora Duľu v konaní podľa čl. 127 Ústavy Slovenskej republiky o ústavnej sťažnosti sťažovateľov [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], a [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], [REDAKOVANÉ], zastúpených advokátskou kanceláriou LÖWY & LÖWY s. r. o., Slowackého 56, Bratislava, IČO 47 236 230, v mene ktorej konajú advokáti a konatelia JUDr. Alexandra Löwy, PhD., LL.M., a JUDr. Jakub Löwy, PhD., LL.M., proti uzneseniu Krajského súdu v Bratislave č. k. 9 Co 40/2019-731 z 31. januára 2020 vo výroku o trovách konania a proti uzneseniu Najvyššieho súdu Slovenskej republiky č. k. 7 Cdo 266/2020 z 27. októbra 2022 takto

rozhodol:

Ústavnej sťažnosti **n e v y h o v u j e**.

Odôvodnenie:

I.

Ústavná sťažnosť sťažovateľov a skutkový stav veci

1. Sťažovatelia označení v záhlaví tohto rozhodnutia sa ústavnou sťažnosťou doručенou ústavnému súdu 1. februára 2023 domáhali vyslovenia porušenia svojho základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) v spojení s čl. 47 ods. 3 ústavy a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd rozhodnutiami Krajského súdu v Bratislave (ďalej len „krajský súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) namietanými v záhlaví tohto nálezu. Sťažovatelia navrhujú zrušiť napadnuté rozhodnutia a vec vrátiť krajskému súdu na ďalšie konanie a priznať im náhradu trov konania.

2. Uznesením ústavného súdu č. k. IV. ÚS 193/2023-23 z 30. marca 2023 bola ústavná sťažnosť prijatá na ďalšie konanie v celom rozsahu.

3. Z ústavnej sťažnosti a príloh k nej priložených vyplýva, že sťažovatelia sú účastníkmi súdneho konania v postavení žalovaných 1 a 2 vedeného na Okresnom súde Bratislava I (ďalej len „okresný súd“) pod sp. zn. 11 C 14/2006 o určenie vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam.

4. Pôvodná žalobkyňa [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „pôvodná žalobkyňa“) sa žalobou domáhala určenia vlastníckeho práva a argumentovala tým, že 9. apríla 1998 uzatvorila osoba, ktorá sa za ňu vydávala, kúpnu zmluvu so sťažovateľmi ako kupujúcimi, ktorej predmetom bol prevod nehnuteľnosti. Vklad vlastníckeho práva na základe uvedenej zmluvy bol povolený 16. apríla 1998. Dňa 5. mája 1998 na okresnom súde podala návrh, ktorým sa domáhala zrušenia predmetnej kúpnej zmluvy so sťažovateľmi z dôvodu, že ona túto nikdy nepodpísala a ani nikoho na predaj nesplnomocnila. Konanie bolo vedené pod sp. zn. 8 C 50/1998. Sťažovatelia v tomto konaní vzájomným návrhom žiadali určenie platnosti kúpnej zmluvy.

5. Dňa 22. decembra 1998 okresný súd rozsudkom č. k. 8 C 50/1998-38 rozhodol tak, že predmetná kúpna zmluva z 9. apríla 1998 je platná.

6. Proti predmetnému rozhodnutiu podala pôvodná žalobkyňa odvolanie a v rámci odvolacieho konania žiadala aj o doplnenie dokazovania znaleckým posudkom z odboru grafológie, čo však krajský súd neakceptoval a rozsudkom č. k. 20 Co 102/1999-76 z 11. júna 1999 rozhodnutie súdu prvej inštancie potvrdil.

7. Pôvodná žalobkyňa sa domáhala určenia vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam proti sťažovateľom žalobou z 27. januára 2006, v ktorej poukázala na to, že v trestnom konaní pod ČVS: ORP-2696/SMS-OSV-B1-2004 bol vyhotovený znalecký posudok Kriministickým a expertíznym ústavom Policajného zboru, ktorý dospel k záveru, že pôvodná žalobkyňa sporný podpis nevyhotovila, čo preukazuje, že predmetnú zmluvu nepodpísala. Sťažovatelia sa nemohli stať vlastníckymi, keďže nadobudli vlastnícke právo od nevlastníka.

8. Okresný súd rozhodol vo veci rozsudkom č. k. 11C 14/2006-349 zo 16. novembra 2011 tak, že určil vlastnícke právo pôvodnej žalobkyne k sporným nehnuteľnostiam. Okresný súd odôvodnil rozsudok tým, že „v konaní prejudiciálne skúmal platnosť kúpnej zmluvy zo 7. apríla 1998, pričom však nebol viazaný predchádzajúcim rozhodnutím súdu sp. zn. 8C/50/1998, nakoľko ten vychádzal z iného skutkového stavu a poukázal aj na rozhodnutie krajského súdu č. k. 6Co/382/2006-59 z 12. februára 2007, ktorý ustálil, že nejde v danom prípade o prekážku rozhodnutej veci a tiež vzhľadom na ustálenú judikatúru Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 2Cz/12/1987 (R39/1998)“. Okresný súd tiež poukázal na to, že na základe do konania pribratého znalca bolo jednoznačne preukázané, že predmetnú zmluvu pôvodná žalobkyňa nepodpísala. Uvedené považoval za preukázané aj z listinného dôkazu, a to znaleckého posudku Mgr. Koutného, ktorý bol vypracovaný v rámci trestného konania.

9. Proti rozsudku súdu prvej inštancie podali sťažovatelia v súdnom konaní v postavení žalovaných v zákonom stanovenej lehote odvolanie. O podanom odvolaní rozhodol krajský súd rozsudkom č. k. 9 Co 159/2012-403 z 21. marca 2013 tak, že rozsudok súdu prvej inštancie potvrdil. Odvolací súd v odôvodnení rozsudku uviedol, že zmluva uzavretá medzi pôvodnou žalobkyňou a sťažovateľmi je absolútne neplatná vzhľadom na absenciu podpisu pôvodnej žalobkyne na zmluve ako predávajúcej. Sťažovatelia zaplatili pôvodnej žalobkyňi náhradu trov konania vo výške 8 065,30 eur.

10. Proti rozsudku krajského soudu č. k. 9 Co 159/2012-403 z 21. marca 2013 podal generální prokurátor Slovenskej republiky (dále jen „generální prokurátor“) mimoriadne dovolanie, a to na podnet sťažovateľov.

11. O mimoriadnom dovolaní generálneho prokurátora rozhodol najvyšší súd uznesením sp. zn. 2 MCdo 2/2014 tak, že zrušil rozsudok krajského soudu č. k. 9 Co 159/2012-403 z 21. marca 2013 v časti výroku, ktorým potvrdil rozsudok soudu prvej inštanacie a rozsudok okresného soudu č. k. 11 C 14/2006-341 z 23. septembra 2011, a vec vrátil okresnému soudu ďalšie konanie.

12. Dovolací súd poukázal na odôvodnenie uvedeného rozsudku, kde na strane 7 uviedol, že odvolací súd nemal žiadne pochybnosti o tom, že spornú kúpnu zmluvu podpísala (ako aj zmluvu o sprostredkovaní) pôvodná žalobkyňa osobne. Odvolací súd pritom poukázal na zhodné tvrdenia sťažovateľov a vypočutých svedkov, ale aj na správanie pôvodnej žalobkyne, ktorá preukázateľne manipulovala so svojím neplatným občianskym preukazom (červeným), ktorého číslo aj s pôvodným rodným číslom uviedla dokonca aj do návrhu na začatie konania. Aj z tohto tvrdenia vyplývalo, že pôvodná žalobkyňa používala a preukazovala sa občianskym preukazom RČ 465302/102.

13. Na základe darovacej zmluvy, ktorej vklad bol povolený rozhodnutím č. k. V-8415/13 z 27. mája 2013, nadobudol sporné nehnuteľnosti syn pôvodnej žalobkyne [REDAKOVANÉ] (ďalej aj „žalobca“). V dôsledku úmrtia pôvodnej žalobkyne žalobca vstúpil do jej práv a povinností ako univerzálny sukcesor, a to aj v intenciách osvedčenia o dedičstve sp. zn. 3 D 116/2015.

14. Žalobca ako právny nástupca pôvodnej žalobkyne zotrval na pôvodnom žalobnom petite. Až na pojednávaní konanom 1. marca 2018 podal návrh na zmenu žalobného petite, kde žiadal, aby súd určil, že vlastníkom nehnuteľnosti – pozemkov registra [REDAKOVANÉ] nachádzajúcich sa v katastrálnom území [REDAKOVANÉ], obci [REDAKOVANÉ], mestskej časti [REDAKOVANÉ] okrese [REDAKOVANÉ], zapísaných na LV č. [REDAKOVANÉ], parcela č. [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] m², druh pozemku – záhrady, parcela č. [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] m², druh pozemku – záhrady a parcela č. [REDAKOVANÉ] s výmerou [REDAKOVANÉ] m², druh pozemku – zastavané plochy a nádvorí je žalobca.

15. Okresný súd rozsudkom č. k. 11C 14/2006-585 z 1. marca 2018 žalobu zamietol. Rozsudok odôvodnil skutočnosťou, že nie je daný naliehavý právny záujem na určení vzhľadom na skutočnosť, že na liste vlastníctva je momentálne ako vlastník evidovaný žalobca.

16. Proti rozsudku soudu prvej inštanacie žalobca podal odvolanie.

17. Na 14. november 2019 bol krajským súdom nariadený termín verejného vyhlásenia rozsudku. Deň pred verejným vyhlásením rozsudku, t. j. 13. novembra 2019, bolo do podateľne soudu doručené späťvzatie žaloby zo strany žalobcu. Svoje späťvzatie odôvodnil tým, že zistil, „že dňa 14. novembra 2019 sa vo veci uskutoční verejné vyhlásenie rozsudku, a teda predpokladá, že odvolací súd sa stotožní s rozsudkom soudu prvej inštanacie a tento ako vecne správny potvrdí.“. Jediným dôvodom späťvzatia žaloby tak bola vedomosť o tom, že v konaní nebude úspešný.

18. Krajský súd uznesením č. k. 9 Co 40/2019-731 z 31. januára 2020 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie krajského soudu“) rozhodol tak, že odvolací súd späťvzatie žaloby pripúšťa, rozsudok soudu prvej inštanacie zrušuje a konanie zastavuje. Odvolací súd stranám nárok na náhradu trov konania nepriznáva.

19. Proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podali sťažovatelia ústavnú sťažnosť, o ktorej ústavný súd rozhodol uznesením č. k. I. ÚS 364/2021 z 28. júla 2020 tak, že ústavnú sťažnosť odmietol ako neprípustnú z dôvodu, že o veci rozhodoval najvyšší súd v rámci dovolacieho konania.

20. Proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podali sťažovatelia 16. apríla 2020 dovolanie. O dovolaní napadnutom rozhodnutí rozhodol najvyšší súd uznesením č. k. 7 Cdo/266/2020 z 27. októbra 2022 (ďalej len „napadnuté rozhodnutie najvyššieho súdu“) tak, že dovolanie odmieta a žalobcovi proti sťažovateľom priznáva nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

II.

Argumentácia sťažovateľov

21. Podstatou argumentácie sťažovateľov je to, že podľa ich názoru napadnuté rozhodnutia sú arbitrárne a nepreskúmateľné.

22. Podľa názoru sťažovateľov aplikácia § 257 zákona č. 160/2015 Z. z. Civilný sporový poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „CSP“) nebola dostatočne odôvodnená tak, že napadnuté rozhodnutie krajského súdu sa tým stalo arbitrárnym, svojvoľným a nepreskúmateľným, a to aj vychádzajúc zo skutkových okolností prejednávanej veci. Pri hodnotení aplikácie § 257 CSP nebolo zohľadnené aj postavenie žalobcu v prejednávanej veci (pričom on sám osobitými majetkovými, sociálnymi alebo inými aspektmi svoje postavenie neodôvodňoval), ale krajský súd len účelovo vyhodnotil, že sťažovatelia sú vlastníkami nehnuteľnosti v lukratívnej časti [REDACTED].

23. V intenciách právneho názoru najvyššieho súdu, vychádzajúc aj z § 455 CSP, je súd prvej inštancie viazaný právnym názorom vysloveným v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 2 M Cdo 2/2014. Z predmetného je preto zrejmé, že v prípade, ak by v konaní nedošlo k smrti pôvodnej žalobkyne, a to aj v prípade zmeny vlastníka nehnuteľností (vzhľadom na zápis poznámky o súdnom konaní na liste vlastníctva), súd by zrejme s poukazom na právoplatné rozhodnutie o platnosti zmluvy o prevode vlastníckeho práva ako prekážku *res iudicatae* musel žalobu zamietnuť. S obsahom a existenciou predmetného rozhodnutia bol právny nástupca pôvodnej žalobkyne uzrozumený. K uvedenému potom pristúpila ďalšia skutočnosť, a to že po vrátení veci okresnému súdu ako súdu prvej inštancie na ďalšie konanie bol žalobca zapísaný ako vlastník sporných nehnuteľností na príslušnom liste vlastníctva z titulu darovacej zmluvy od pôvodnej žalobkyne. Sťažovatelia v tomto rozhodujúcom období ako vlastníci na liste vlastníctva evidovaní neboli.

24. Sumarizujúc žalobca (ako právny nástupca pôvodnej žalobkyne) vedomý si zápisu o svojom vlastníctve na príslušnom liste vlastníctva viedol konanie proti sťažovateľom, ktorí svoje vlastnícke právo ani netvrdili a ani im nesvedčil vlastnícky titul. Za daných skutkových okolností žalobca aj naďalej trval na svojej žalobe, robil procesné úkony v konaní, ktoré účelovo predlžovali konanie (opakované podanie návrhov na prerušenie konania), ako aj podával procesné návrhy na pojednávaní, na ktorom bolo vyhlásené meritórne rozhodnutie (návrh na spojenie vecí, návrh na prerušenie konania a iné), a až na poslednom pojednávaní vo veci napriek riadnemu zastúpeniu v priebehu celého konania, t. j. od momentu, keď vstúpil do konania ako právny nástupca po pôvodnej žalobkyni, zmenil žalobný petit tak, že sa domáhal určenia vlastníckeho práva vo svoj prospech, čo práve a len viedlo súd k tomu, že žalobu zamietol pre nedostatok naliehavého

právneho záujmu. Pokiaľ chcel žalobca obhájiť aj svoj nadobúdaci titul, jediné prípustné znenie žalobného petitu by bolo, aby sa právny nástupca pôvodnej žalobkyne domáhal, že sporné nehnuteľnosti patria do dedičstva po jeho zomrelej matke [REDACTED].

25. Napriek neúspechu v konaní na súde prvej inštancie podal žalobca odvolanie proti rozsudku súdu prvej inštancie. Ako sám vo svojom procesnom podaní z 13. novembra 2019 uvádza, práve a len jeho zrejmy neúspech v konaní (verejné vyhlásenie rozsudku) je dôvodom, pre ktorý zobral žalobu späť.

26. Vychádzajúc aj zo záverov a z tvrdení krajského súdu v napadnutom rozhodnutí, čo sa týka odôvodnenia okolností hodných osobitého zreteľa, je, naopak, zrejme, že tieto dané nie sú, keď žalobca po tom, ako do konania vstúpil ako právny nástupca pôvodnej navrhovateľky, s poukazom na už uvedené skutočnosti mal a mohol zobrať žalobu späť. Ničím iným ako jeho zavinením vznikli v konaní trovy a náklady, ktoré museli sťažovatelia znášať, pričom za účelné bránenie práva, keď žalobca bránil svoje práva celkom zjavne bezdôvodne až šikanózne, majú byť sťažovatelia sankcionovaní tým, že im súd neprizná nárok na náhradu trov konania.

27. Podľa sťažovateľov žalobca napriek právnomu zastúpeniu z radov advokátov chybné bránil svoje práva a len v dôsledku toho, súc si toho zároveň vedomý, musel zobrať žalobu späť (v tomto odkazujú aj na závery ústavného súdu v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 168/2018). V tomto smere sťažovatelia poukazujú aj na skutočnosť, že súd vôbec nebral do úvahy, z akého dôvodu žalobca pokračoval v uplatňovaní svojho nároku, keď bol riadne zapísaný na liste vlastníctva, a neskúmal ani jeho postoj v priebehu konania, a to s poukazom na jeho procesné úkony a jeho správanie.

28. Žalobca v konaní žiadne aspekty svojich sociálnych a majetkových pomerov netvrdil a ani nedokazoval. Je pritom nepochybné, že ho zaťažuje dôkazné bremeno. Súd v napadnutom rozhodnutí konštatoval, že zaviazanie k náhrade trov by predstavovalo neprimeranú záťaž pre žalobcu, a ako sociálny aspekt identifikoval, že sťažovatelia sú vlastníkmí nehnuteľnosti v jednej z najlukratívnejších častí [REDACTED].

29. Tieto jednostranné závery účelovo formulované v neprospech sťažovateľov nemožno považovať za nič iné ako svojvôľu súdu. Skutočnosťou zostáva, že podľa dôkazov založených v súdnom spise žalobca po svojej matke (pôvodnej žalobkyňi) zdedil nielen finančnú hotovosť nie malej sumy, ale aj byt v [REDACTED]. Navyše, čo zo samotnej podstaty sporu vyplýva, je vlastníkom pozemku, na ktorom stojí nehnuteľnosť, ktorá je v bezpodielovom spoluvlastníctve sťažovateľov. Záver súdu preto neobstojí, keďže vlastníkom rovnakej nehnuteľnosti (možno aj hodnotnejšej) v jednej z najlukratívnejších častí [REDACTED] je aj samotný žalobca.

III.

Vyjadrenia najvyššieho súdu, krajského súdu a replika sťažovateľov

III.1. Vyjadrenie najvyššieho súdu:

30. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagovala podpredsedníčka najvyššieho súdu, ktorá v podaní č. k. KP 3/2023-171, Cpj 113/2023 z 25. apríla 2023 uviedla, že rozhodnutie ponecháva na úvahe ústavného súdu a odkázala na vyjadrenie predsedu senátu 7 C JUDr. Ľubora Šeba.

31. Predseda senátu 7 C JUDr. Ľubor Šebo vo svojom vyjadrení uviedol, že opodstatnenosť predmetnej ústavnej sťažnosti v konečnom dôsledku ponecháva na posúdení ústavného súdu s tým, že považuje túto sťažnosť za neopodstatnenú a vo zvyšku v celom rozsahu odkazuje na písomné odôvodnenie napadnutého rozhodnutia, ktoré za arbitrárne a nepreskúmateľné nepovažuje.

III.2. Vyjadrenie krajského súdu:

32. Na výzvu ústavného súdu na vyjadrenie k ústavnej sťažnosti reagoval predseda krajského súdu, ktorý v podaní č. k. 1SprV/199/2023 zo 14. apríla 2023 uviedol, že poukazuje na vyjadrenie predsedu senátu 9Co JUDr. Romana Huszára, v ktorom sa uvádza, že pri rozhodovaní o trovách konania odvolací súd aplikoval § 257 CSP a dôvody priamo vyplývajú z odôvodnenia napadnutého uznesenia krajského súdu.

33. Predseda krajského súdu vzhľadom na dôvody napadnutého rozhodnutia zastáva názor, že postupom odvolacieho súdu pri rozhodovaní o trovách konania nedošlo k zásahu do označených práv sťažovateľov a neobstojí ich argumentácia, že odvolací súd nesprávne vyhodnotil rozhodujúce skutočnosti ako okolnosti hodné osobitného zreteľa pri aplikácii § 257 CSP, ústavne nekonformným spôsobom interpretoval § 257 CSP a účelovo a svojvoľne bez riadneho preukázania existencie hodnotil osobitné sociálne, majetkové pomery na strane účastníkov konania pri aplikácii § 257 CSP.

34. S poukazom na uvedené skutočnosti sa predseda krajského súdu stotožnil s názorom predsedu senátu, v súlade s ktorým bol v predmetnom konaní v súvislosti s nepriznaním náhrady trov konania proti sťažovateľom aplikovaný § 257 CSP.

III.3. Vyjadrenie zúčastnenej osoby:

35. Žalobca ako zúčastnená osoba sa na výzvu ústavného súdu vyjadril k ústavnej sťažnosti podaním právneho zástupcu [REDAKOVANÉ], z 24. apríla 2023, v ktorom sa uvádza, že ústavná sťažnosť nie je prípustná, pretože sťažovatelia dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP uplatnili výlučne vo vzťahu k výroku o zastavení konania a tento dovolací dôvod neuplatnili proti výroku o nepriznaní trov konania žiadnej zo strán. Argumentácia sťažovateľov v ústavnej sťažnosti je celkom odlišná a viaže sa úplne k inej otázke, než aká bola sťažovateľmi uplatnená v dovolacom konaní, a preto ani výrok o náhrade trov konania, ani otázka spôsobu a rozsahu jeho odôvodnenia neboli predmetom prieskumu dovolacieho súdu. Sťažovatelia takýto prieskum dovolacím súdom ani nepožadovali. Dovolací súd viazaný rozsahom a dôvodmi dovolania nemal dôvod posudzovať výrok o náhrade trov konania. Sťažovatelia nevyčerpali právne prostriedky priznané zákonom vo vzťahu k výroku o náhrade trov konania.

36. Podľa právneho zástupcu žalobcu žaloba o určenie vlastníckeho práva nebola zjavne neúčelným uplatňovaním práva, ale dôvodným uplatnením práva, resp. ochrany vlastníckeho práva, o čom svedčí skutočnosť, že okresný súd rozsudkom č. k. 11C/14/2006-341 z 23. septembra 2011, ako aj krajský súd rozsudkom č. k. 9Co 159/2012-403 z 21. marca 2013 právoplatne rozhodli o tom, pôvodná žalobkyňa je vlastníčkou sporných nehnuteľností.

37. Podľa viacerých grafologických znaleckých posudkov vyhotovených v trestnom konaní pôvodná žalobkyňa nepodpísala kúpnu zmluvu, od ktorej sťažovatelia odvodzovali svoje vlastníctvo. Teda nešlo o zjavne neúčelné uplatňovanie práva na základe podanej žaloby. Žalobca

vzal v odvolacom konaní žalobu späť, keď odvolací súd oznámil verejné vyhlásenie rozhodnutia a podľa jeho názoru bolo zrejme, že sa odvolací súd meritom veci zaoberať s najväčšou pravdepodobnosťou nebude. Žaloba bola podaná v čase, keď bolo znalecky preukázané, že pôvodná žalobkyňa nepodpísala kúpnu zmluvu.

38. K veci sa vyjadril aj samotný žalobca podaním doručeným ústavnému súdu 26. apríla 2023, v ktorom sa uvádza, že sťažovatelia pripravili jeho a pôvodnú žalobkyňu o lukratívny pozemok aj napriek tomu, že znalecké posudky potvrdili, že pôvodná žalobkyňa kúpnu zmluvu nepodpísala. Po vynesení rozsudku v roku 2013 sa sťažovatelia zbavili fiktívnym právnym úkonom pozemku tak, že ho previedli ako náhradu za nesplatenú pôžičku svojim známym (manželom [REDACTED]), hoci svoj dom si nechali. Proti tomu sa žalobca musel brániť. Podľa žalobcu by bolo nespravodlivé, ak by mal sťažovateľom nahradiť trovy konania.

III.4. Replika sťažovateľov:

39. Právny zástupca sťažovateľov na výzvu ústavného súdu reagoval podaním doručeným ústavnému súdu 15. mája 2023, v ktorom uviedol, že krajský súd pred rozhodnutím o nepriznaní nároku na náhradu trov konania sťažovateľom žiadne sociálne pomery neskúmal a žalobca žiadne doklady preukazujúce jeho sociálne pomery vôbec nepredložil. Samotný krajský súd 18. novembra 2019 vyzval sťažovateľov, či súhlasia so späťvzatím žaloby. Súčasťou výzvy krajského súdu nebola aj žiadosť o vyjadrenie sa k prípadnej aplikácii § 257 CSP.

40. Výrok o trovách konania bol v kontexte dovolaní napadnutého uznesenia krajského súdu tzv. závislým výrokom, a preto ho nebolo potrebné osobitne a samostatne namietať. K uvedenému záveru dospela aj ustálená rozhodovacia prax, napríklad v rozhodnutí najvyššieho súdu sp. zn. 3Obo/9/2018.

41. Napriek tomu, že žalobca bol na liste vlastníctva zapísaný ako vlastník, dovoľával sa určenia, že vlastníkom nehnuteľností je jeho zomrelá matka, (a) a navyše sa domáhal určenia vlastníckeho práva v prospech zomrelej osoby proti sťažovateľom, ktorí v čase vydania rozhodnutia ani ako vlastníci na liste vlastníctva zapísaní neboli (b). Až na poslednom pojednávaní žiadal o pripustenie zmeny žaloby tak, aby súd určil, že vlastníkom sporných nehnuteľností je žalobca.

42. Právny zástupca sťažovateľov zdôraznil, že žaloba nebola vzatá späť pre procesné správanie sťažovateľov, ale výslovne, ako sa uvádza v bode 29 vyjadrenia žalobcu: „*keď odvolací súd oznámil verejné vyhlásenie rozhodnutia, pochopil som, že meritom veci sa zaoberať s najväčšou pravdepodobnosťou vôbec nebude.*“ Je preto jednoznačne zrejme, že žalobca zobral žalobu späť jednoznačne preto, lebo si bol celkom zjavne vedomý toho, že bude v konaní neúspešný.

43. S poukazom na už uvedené preto nemožno aplikovať § 257 CSP z dôvodov hodných osobitého zreteľa, vychádzajúc z toho, že ani jednej a ani druhej strane by vzhľadom na predmet a okolnosti prípadu nebolo možné pričítať procesné zavinenie.

44. Žalobca po zrušení rozhodnutia najvyšším súdom a obnovení konania na okresnom súde vedenom pod sp. zn. 11C/14/2006 nezobral žalobu späť. Žalobca naďalej aktívne realizoval svoje práva, predkladal procesné návrhy a proti zamietavému rozhodnutiu podal odvolanie. Právny zástupca sťažovateľov zdôraznil, že napriek vedomosti o právnom názore okresného súdu žalobca

v prípade negatívneho rozhodnutia okresného súdu ani aplikáciu § 257 CSP vôbec nežiadal. Uvedený postup zvolil až v rámci odvolacieho konania.

45. Právny zástupca sťažovateľov trvá na absurdnosti použitia § 257 CSP z hľadiska interpretácie prostredníctvom majetkového aspektu. Z obsahu napadnutého uznesenia bez ďalšieho vyplýva, že toto bol jeden z aspektov, pre ktoré súd aplikoval § 257 CSP. Súd pritom absolútne ignoroval, že samotný žalobca, a to aj v čase vydania sťažnosťou napadnutého rozhodnutia, bol vlastníkom dokonca hodnotnejšej nehnuteľnosti, a to pozemku, na ktorom je postavený rodinný dom, a navyše zdedil aj ďalšie veci v podobe peňažných prostriedkov, ako aj bytu v [REDAKOVANÉ], ktoré boli súdu taktiež zrejmé z obsahu spisu (osvedčenie o dedičstve bolo súčasťou spisu na všeobecnom súde).

46. K úhrade pohľadávky z titulu trov vo výške 8 065,30 eur zo strany žalobcu došlo až po doručení žaloby, t. j. nie dobrovoľne, ako to uvádza žalobca. Konkrétne 15. júla 2015 bola podaná žaloba, ktorá bola doručená 10. novembra 2015 zúčastnenej osobe, a následne až 25. novembra 2015 došlo k úhrade, čo bolo oznámené JUDr. Štefanom Haulíkom, advokátom.

47. V podaní sťažovateľov z 12. mája 2023 sa uvádza, že pôvodná žalobkyňa previedla pozemok tak, že vlastnila 2 občianske preukazy. Klamala, že stratila občiansky preukaz, a na základe toho si dala vystaviť nový. Bola to jej taktika, ako utajiť pred otcom predaj pozemku. Sťažovatelia uvádzajú, že práve oni sa stali obeťami a viac ako 25 rokov sa nachádzali pod tlakom súdnych sporov vyvolaných pôvodnou žalobkyňou.

48. V roku 2006, keď sa [REDAKOVANÉ] stal právnym zástupcom pôvodnej žalobkyne, vlastnil a naďalej vlastní pozemok priamo susediaci s pozemkom sťažovateľov. Keďže rodinný dom, ktorý následne postavil na tomto pozemku, prekračuje limity povolenej stavby, jeho záujem na pokračovaní súdnych sporov je možné považovať za osobný záujem, keďže jediná možnosť ako dom skolaudovať, je pričlenenie sporného pozemku k jeho. Podľa sťažovateľov práve [REDAKOVANÉ] ako právny zástupca žalobcu hrá proti nim nečistú hru.

49. V čase, keď sa rozhodovalo o priznaní či nepriznaní trov konania, osobné a majetkové pomery pána [REDAKOVANÉ] neboli riadne preskúmané, keďže neexistujú žiadne sociálne aspekty, pre ktoré by nemal hradiť súdne trovy.

IV.

Posúdenie dôvodnosti ústavnej sťažnosti

50. Ústavný súd v súlade s § 58 ods. 3 zákona č. 314/2018 Z. z. o Ústavnom súde Slovenskej republiky a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) upustil od ústneho pojednávania vo veci ústavnej sťažnosti, keďže na základe podaní najvyššieho súdu a krajského súdu, berúc do úvahy skutočnosti vyplývajúce zo súdneho spisu vzťahujúceho sa na napadnuté konanie a súhlas najvyššieho súdu a krajského súdu s upustením od ústneho pojednávania, a s prihliadnutím na podania sťažovateľov dospel k záveru, že od ústneho pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

51. Podstatou argumentácie sťažovateľov je námietka porušenia označených základných práv sťažovateľov napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu a napadnutým rozhodnutím krajského súdu vo výroku o trovách konania tým, že konajúce súdy sa nevysporiadali ústavne súladným spôsobom s otázkou náhrady trov konania v súvislosti s aplikáciou § 257 CSP.

52. Podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy znamená, že ústavný súd môže konať o namietanom porušení práv a vecne sa zaoberať ústavnými sťažnosťami len za predpokladu, že sa sťažovateľ nemôže ani v budúcnosti nebude môcť domáhať ochrany svojich práv pred iným súdom využitím takých právnych prostriedkov, ktoré mu zákon na to poskytuje. Namietané porušenie niektorého zo základných práv alebo slobôd teda nezakladá automaticky aj právomoc ústavného súdu na konanie o nich. Zmyslom a účelom princípu subsidiarity je to, že ochrana ústavnosti nie je a ani podľa povahy veci nemôže byť výlučne úlohou ústavného súdu, ale je úlohou všetkých orgánov verejnej moci v rámci im zverených kompetencií. Všeobecné súdy sú primárne zodpovedné aj za dodržiavanie tých práv a základných slobôd, ktoré ústava alebo medzinárodná zmluva dotknutým fyzickým osobám zaručuje. Ústavný súd predstavuje v tejto súvislosti *ultima ratio* inštitucionálny mechanizmus, ktorý nasleduje až v prípade nefunkčnosti všetkých ostatných orgánov verejnej moci, ktoré sa na ochrane ústavnosti podieľajú. Opačný záver by znamenal popieranie princípu subsidiarity právomoci ústavného súdu podľa zásad uvedených v § 132 zákona o ústavnom súde (m. m. III. ÚS 149/04, IV. ÚS 135/05).

53. Ústavný súd poukazuje na svoje uznesenie č. k. I. ÚS 275/2018 z 15. augusta 2018 (rozhodnutie č. 74/2018 publikované v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky 2018, s. 1270), v ktorom okrem iného bolo v súvislosti s nárokom na náhradu trov konania vyslovené, že ide o rozhodnutie, ktorým odvolací súd končí rozhodovanie o tejto otázke, ktoré tak možno považovať za rozhodnutie preskúmateľné v dovolacom konaní z dôvodov zmätočnosti [teda aj podľa § 420 písm. f) CSP] ako rozhodnutie, ktorým sa konanie končí.

54. Z uznesenia ústavného súdu č. k. I. ÚS 364/2020-21 z 28. júla 2020 vyplýva, že sťažovatelia ústavnou sťažnosťou (už skôr) doručenu ústavnému súdu 16. apríla 2020 namietali porušenie svojich základných práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu v časti výroku o náhrade trov konania. Uvedeným uznesením bola ústavná sťažnosť sťažovateľov odmietnutá ako neprípustná z dôvodu, že sťažovatelia podali proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu zároveň aj dovolanie.

55. Ústavný súd uvádza, že podstatou sťažnostnej argumentácie uplatnenej v ústavnej sťažnosti bola námietka porušenia základných práv sťažovateľov v dôsledku nesprávnej aplikácie § 257 CSP pri rozhodovaní o trovách konania, avšak v dovolacom konaní sťažovatelia namietali dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v súvislosti s pripustením späťvzatia žaloby a zastavením konania.

56. Ústavný súd konštatuje, že v dovolaní sťažovateľov sa síce uvádza, že proti napadnutému rozhodnutiu krajského súdu podávajú dovolanie v celom rozsahu, avšak ich dovolacia argumentácia spočívala v uplatnení a konkretizácii dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP len v súvislosti s pripustením späťvzatia žaloby a zastavením konania. Sťažovatelia v dovolaní síce namietali všetky výroky napadnutého rozhodnutia krajského súdu tým, že podali dovolanie v celom rozsahu, avšak dovolacia argumentácia sťažovateľov vôbec nezahŕňala námietku, že krajský súd bez riadneho odôvodnenia aplikoval pri rozhodovaní o náhrade trov konania § 257 CSP, a preto sa uvedenou skutočnosťou najvyšší súd v dovolacom konaní ani nemohol zaoberať, keďže bol podľa § 440 CSP viazaný dovolacími dôvodmi a podľa § 431 ods. 2 CSP dovolací dôvod nebol vymedzený uvedením, v čom spočíva vada podľa § 420 písm. f) CSP, pokiaľ ide o výrok napadnutého rozhodnutia krajského súdu o náhrade trov konania.

57. Ústavný súd konštatuje, že súčasná právna úprava dovolacieho konania neumožňuje najvyššiemu súdu prihliadať na vady zmätočnosti z úradnej povinnosti. V prípade napadnutia výroku o náhrade trov konania je potrebné dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP vymedziť tak, že dovolateľ musí uviesť (konkretizovať), v čom spočíva táto vada. Dovolateľ je povinný uviesť konkrétne skutočnosti, z ktorých je zrejmé, že dovolací dôvod podľa § 420 písm. f) CSP v súvislosti s výrokom o náhrade trov konania je daný. Ak dovolací dôvod nie je konkretizovaný, dovolací súd nemá prieskumnú právomoc.

58. Ústavný súd dodáva, že právomoc ústavného súdu preskúmať v konaní o ústavnej sťažnosti rozhodnutie odvolacieho súdu po tom, ako proti nemu bol využitý mimoriadny opravný prostriedok, sa vzťahuje výlučne na tie námietky, ktoré nebolo možné v dovolacom konaní uplatniť. Ako už však bolo konštatované (bod 53), zmätočnosť rozhodnutia o nároku na náhradu trov konania bolo možné napadnúť dovolaním podľa § 420 písm. f) CSP, čo sťažovatelia nevyužili. Na tom nič nemení ani to, že dovolaním bolo napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu vo všetkých jeho výrokoch. Aj proti subsidiárnemu výroku o trovách konania sa mali sťažovatelia brániť uvedením dovolacích dôvodov pre prípad, že by neuspeli s dovolacími námietkami proti výroku odvolacieho súdu vo veci samej, teda o pripustení späťvzatia žaloby a zastavení konania. Riadne nevyužitie mimoriadneho opravného prostriedku za situácie, keď nebol zo zákona vylúčený, zakladá neprípustnosť ústavnej sťažnosti. Pokiaľ ide o napadnuté rozhodnutie krajského súdu vo výroku o trovách konania, ústavný súd konštatuje, že v dovolaní sťažovateľov vôbec nebola uplatnená námietka absencie riadneho odôvodnenia napadnutého rozhodnutia krajského súdu pri aplikácii § 257 CSP v rámci rozhodovania o náhrade trov konania. Uvedená námietka bola prvýkrát uplatnená až v ústavnej sťažnosti. Ústavný súd by mohol pristúpiť k meritórnemu prieskumu napadnutého rozhodnutia krajského súdu vo výroku o trovách konania iba v prípade, ak by uvedená námietka bola uplatnená aj v dovolacom konaní v rámci dovolacieho dôvodu podľa § 420 písm. f) CSP.

59. Vzhľadom na princíp subsidiarity zakotvený v čl. 127 ods. 1 ústavy ústavný súd konštatuje, že ústavnej sťažnosti vo vzťahu k napadnutému rozhodnutiu krajského súdu vo výroku o trovách konania nebolo možné vyhovieť.

60. Ústavný súd zastáva názor, že prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie neznamena automaticky výrok o vyhovení ústavnej sťažnosti. Prijatie ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie nemusí bez ďalšieho vždy viesť k rozhodnutiu ústavného súdu o porušení označených práv sťažovateľov. V čase prijatia ústavnej sťažnosti na ďalšie konanie ústavný súd nedisponuje všetkými relevantnými skutočnosťami, ktoré sú dôležité pre rozhodnutie o ústavnej sťažnosti. Po prijatí na ďalšie konanie ústavný súd pri rozhodovaní o ústavnej sťažnosti zohľadňuje nielen samotnú ústavnú sťažnosť, ale uskutočňuje rozsiahlejší prieskum, v rámci ktorého vychádza aj z obsahu vyžiadaného spisu všeobecného súdu a z vyjadrení odporcov, sťažovateľov a zúčastnených osôb. Navyše ústavný súd podľa § 56 ods. 2 zákona o ústavnom súde môže návrh pri jeho predbežnom prerokovaní odmietnuť, čo však nie je obligatórny postup. Po prijatí veci na ďalšie konanie sa teda môže skorší dôvod na odmietnutie návrhu premietnuť do nevyhovenia ústavnej sťažnosti.

61. Vychádzajúc z už uvedených záverov prezentovaných v predchádzajúcich bodoch odôvodnenia tohto nálezu, ústavný súd dospel k záveru, že ústavnej sťažnosti sťažovateľov, v ktorej namietali

porušenie svojich základných práv napadnutým rozhodnutím krajského súdu vo výroku o trovách konania a napadnutým rozhodnutím najvyššieho súdu, nie je možné nevyhovieť.

62. Vzhľadom na nevyhovenie ústavnej sťažnosti sa ústavný súd ďalšími návrhmi sťažovateľov uvedenými v ústavnej sťažnosti už nezaoberal.

63. Na základe uvedených skutočností rozhodol ústavný súd tak, ako to je uvedené vo výrokovej časti tohto rozhodnutia.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu ústavného súdu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 27. júna 2023

Miroslav Duriš
predseda senátu